

Užsiėmimas tėvams

„PATYČIOS MOKYKLOJE: KAIP PASTEBĖTI, ATPAŽINTI IR PADĖTI VAIKUI“

Užsiėmimas skirtas: skirtingo amžiaus mokinių tėvams

Trukmė: 20-30 min.

Reikalinga: projektorius ir kompiuteris, garso kolonėlės, internetas.

Prieš pradėdami paskaitą, patikrinkite garso kolonėlių veikimą, įsijunkite internetinę nuorodą, kuri bus naudojama, aptariant 4-ąją skaidrę. Nuorodoje pateikto vaizdo įrašo trukmė – 1.32 min.

1 skaidrė:

- ❖ Informuokite tėvus: „Šis pranešimas pristatomas, remiantis emocinės paramos tarnybos „Vaikų linija“ parengta medžiaga. „Vaikų linija“ – tai pagalbos tarnyba vaikams ir paaugliams, teikianti nemokamą ir anonimišką emocinę paramą telefonu bei internetu“.
- ❖ Pakvieskite tėvus diskutuoti, užduodami klausimus:
  - „Kokie klausimai kyla išgirdus pranešimo temą?“.
  - „Kokius jausmus tėvai išgyvena, kai sužino, kad vaikas patiria patyčias?“.
  - „Ką tėvai daro, sužinoję apie vaiko patiriamas patyčias?“.

2 skaidrė:

- ❖ Padrąsinkite tėvus, sakydami: „Daugelis tėvų gali jaustis taip pat. Nemažai tėvų, sužinoję, kad vaikas patiria patyčias, išgyvena įvairių jausmų. Kartais imasi labai skubotų sprendimų. Tad šiandien svarbu aptarti patyčių reiškinių, padiskutuoti, kaip svarbu tėvams įsitraukti, stabdant patyčias, ir kaip geriausiai galima tai padaryti“.

3 skaidrė:

- ❖ Pateikite patyčių apibrėžimą: „Patyčios yra sąmoningai vaiko ar keleto vaikų kartojamas veiksmas prieš kitą vaiką, kuriam tai labai nepatinka, tačiau jis negali apsiginti“.
- ❖ Trečiojoje skaidrėje pateikta schema, kuria remdamiesi galite pakartoti tris svarbiausius patyčių apibrėžimo elementus: tyčiojamasi, norint tyčia įskaudinti, tyčiniai veiksmai pasikartoja, patiriantis patyčias yra fiziškai ar emociškai silpnesnis. Pabrėžkite tėvams: „Patyčias patiriantis vaikas gali būti fiziškai ar emociškai silpnesnis, tačiau jis nėra blogesnis. Mes visi esame skirtingai aktyvūs, meniški, sportiški ar kita, tačiau nereiškia, kad dėl to esame geresni ar blogesni. Niekas neturi patirti patyčių, nepriklausomai nuo išvaizdos, pomėgių ar įsitikinimų“.
- ❖ Patvirtinkite tėvams, kad: „Šios paskaitos metu mes kalbėsime ir diskutuosime ne tik, kaip padėti vaikui, patiriančiam patyčias, tačiau ir tam, kuris tyčiojasi ar jas stebi. Labai svarbu žinoti, kad patyčiose dalyvauja daugelis vaikų: keli vaikai tyčiojasi, keli pritaria ir juokiasi kartu, dar kiti vaikai stebi. Tad vėliau, kalbant apie pagalbą vaikui, kalbėsime apie pagalbos suteikimą visiems patyčių dalyviams, ne tik tam, kuris kenčia patyčias“.

4 skaidrė:

- ❖ Padiskutuokite su tėvais, kaip jie mano, kodėl svarbu tėvams įsitraukti, sprendžiant patyčių problemas. Galite priminti: „Vaikas, patiriantis patyčias, dažniausiai negali pats apsiginti – skriaudėjas gali būti už jį fiziškai stipresnis arba patyčias gali inicijuoti ne vienas, o keli vaikai. Todėl yra būtina mūsų, suaugusiųjų,

pagalba. Taip pat ir vaikui, kuris tyčiojasi. Jei jo elgesio nesustabdysime laiku, patyčios tęsis ir vaiko elgesys gali blogėti“.

❖ Prieš pradėdami rodyti video (skaidrėje pateikta internetinio adreso nuoroda), padiskutuokite su mokinių tėvais:

- „Ar įsivaizduojate, kaip atrodytų „vaikų patyčios“, perkeltos į suaugusiųjų gyvenimą?

Po video padiskutuokite su tėvais. Svarbu, kad diskusijoje tėvai pasakytų savo nuomonę, tačiau jos metu akcentuokite suaugusiųjų pagalbos vaikui svarbą. Galite užduoti šiuos klausimus:

- „Kaip manote, kaip galėjo jaustis žmogus, patyręs patyčias, vaizdo įrašė?“
- „Ar galėtų šis žmogus sustabdyti patyčias pats? Kas jam galėtų padėti?“
- „Jūsų manymu, kuo svarbus suaugusio žmogaus reagavimas, stabdant vaikų tarpusavio patyčias?“

5 skaidrė:

❖ Paaiškinkite vaikų tėvams, kad neretai vaikai nepasakoja apie patyčias tėvams, nes jaučia nerimą, gėdą dėl to, kas vyksta, ar dėl to, kad negali apsiginti (galite remtis ką tik žiūrėtu video – gali būti sunku papasakoti apie patyrimus): „Kartais tėvai, norėdami padėti vaikui, sukelia jam daugiau sunkumų. Pavyzdžiui, skatindami vaiką patį apsiginti. Atminkite, jei vaikas patiria patyčias, jam geriausiai padėti ir sustabdyti patyčias gali suaugęs žmogus“.

❖ Pakvieskite tėvus pagalvoti apie savo galimas reakcijas, įvykus patyčioms. Perskaitykite skaidrėje pateiktus sakinius ir aptarkite juos:

- „...jūsų vaiką šiandien klasiokas viešai išvadino „debilu“?“
- „...jau keletą savaitių grupelė klasiokų gadina jūsų vaiko daiktus, reikalauja mokėti pinigų, kad liautųsi tą darę?“
- „...jau antri metai jūsų vaikas yra atstumtasis klasėje ir su juo niekas nesėdi?“
- „...šiandien mokytoja pasakė, kad jūsų vaikas išvadino klasioką „debilu“?“
- „... jums pranešė, kad jūsų vaikas jau keletą savaitių gadina vieno vaiko daiktus, reikalauja iš jo pinigų?“
- „...jūsų vaikas antrus metus specialiai nebendrauja su kitu vaiku ir ragina kitus to nedaryti?“
- „...jei jūs sužinote, kad jūsų vaikas kasdien visa tai stebi?“

❖ Po diskusijos priminkite tėvams: „Mes, suaugusieji, išgirdę apie patyčias, galime sureaguoti įvairiai. Tam tikros mūsų reakcijos gali išgąsdinti vaiką. Kokios mūsų reakcijos nėra tinkamos, aptarsime dabar“.

6 skaidrė:

❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą, kaip nereikėtų reaguoti:

○ **Skubotai priimti sprendimus:** „Gali kilti noras, pavyzdžiui, pulti susitikti ir pasikalbėti su besityčiojančio vaiko tėvais. Gali būti, kad būtent tokio elgesio vaikas ir bijo. Jis gali baimintis, kad dėl to patyčios tik dar labiau sustiprės. Arba nevertėtų staiga, neišklausius vaiko, skambinti auklėtojai ir pasakoti.“

○ **Kaltinti vaiką dėl to:** „Vaikai nėra kalti dėl to, kad iš jų tyčiojasi. Tad sakyti „Pats esi kaltas dėl to“ arba „Nebūk skystablauzdis, juk tave tik erzina!“, „Visa tai praeis“, „Nekreipk dėmesio“, „Tvarkykis su tuo pats“ – gali sukelti vaikui daug daugiau neigiamų jausmų ir jis gali niekada nebesidalinti apie patiriamas patyčias su jumis. Vaikas pats vienas sunkiai gali susitvarkyti su patyčiomis. Jei vaikas pasakoja apie tai, kas vyksta, vadinasi, prašo pagalbos“. Sakydami šiuos patarimus, mes tarsi nuvertiname vaiko sunkumą ir paliekame jį vieną tvarkytis situacijoje, kurioje jis negali rasti išeities. Tikėtina, kad kitą kartą vaikas nebeprasakos apie dalykus, dėl kurių kenčia.“

○ **Siūlyti vaikui „duoti atgal“:** „Kai kurie vaikai su patyčiomis bando tvarkytis mušdamiesi ir kitais agresyviais veiksmais. Tačiau agresyviai gindamiesi jie kitų gali būti įvertinti kaip skriaudėjai ir būti apkaltinti.“

Arba kas nutiks, jei vaikas negebės apsiginti taip, kaip jūs mokėte...? Be to, siūlydami vaikui „duoti atgal“, mokome jį naudoti agresiją, smurtą savo problemų sprendimui ir ateityje“.

7 skaidrė:

- ❖ Priminkite mokinių tėvams: „*Staigi, netinkama suaugusiojo reakcija gali sukelti neigiamų jausmų ne tik vaikui, kuris patiria patyčias, tačiau ir besityčiojančiam*“.
- ❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:
  - **Neieškokite kaltų. Tai tik privers vaiką gintis:** „*Neklauskite vaiko, kas pirmas pradėjo ar pan. Tai nesumažina jūsų vaiko atsakomybės. Dažniausiai patyčiose dalyvauja keletas vaikų. Net jei jūsų vaikas nepradėjo tyčiotis pirmas, jis pasielgė netinkamai. Toks elgesys turi liautis*“.
  - **Neignoraukite blogo vaiko elgesio:** „*Jeigu elgesys yra ignoruojamas, didesnė tikimybė, kad patyčios nesiliaus*“.
  - **Nereaguokite agresyviai:** „*Smurto smurtu nesustabdysite. Reaguodami agresyviai, demonstruojate elgesio modelį, kuris pateisina agresiją. Paprastai vaikai kartoja elgesio modelius, kuriuos stebi artimiausioje aplinkoje. Taigi, jeigu norime, kad vaikas elgtųsi neagresyviai, patys turime būti tokiais*“.

8 skaidrė:

- ❖ Priminkite tėvams: „*Vaikai, papasakoję apie patyčias, nori jas sustabdyti, tačiau nežino, kaip. Labai svarbu, kad mes, suaugusieji, pirmiausia išklausytumėm vaiką ir nepriimdami skubotų sprendimų, padėtume vaikui. Kaip padėti kiekvienam vaikui patyčiose, aptarsime dabar*“.
- ❖ Padrąsinkite tėvus reaguoti, sužinojus, kad vaikas patiria patyčias. Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:
  - **Išklaudyti, leisti išsipasakoti:** „*Kai vaikas išgyvena sunkius jausmus, labai svarbu jam leisti apie tai kalbėti, leisti pasidalinti savo jausmais. Jeigu vaikas mato, kad jo pasakojimas kelia stiprius neigiamus jausmus tėvams (pyktį, liūdesį), jis gali išsigąsti ir galbūt daugiau nebenorės gaudinti tėvų bei pasakoti apie patyčias*“.
  - **Pagirti už tai, kad pasipasakojo:** „*Vaikas gali jaustis „skundiku“, tuomet svarbu jį patikinti, kad pasielgė teisingai. Galite paklausti vaiko, ką reikėtų daryti, pamačius gatvėje muštynes, vagystes ar kt. Tikriausiai, pranešti policijai apie netinkamą elgesį. Taip ir mes apie netinkamą elgesį, pavyzdžiui, patyčias, pranešame, o ne skundžiame*“.
  - **Pasikalbėti, kur, kaip ir kada vyksta patyčios:** „*Vaikas gali pasakyti labai mažai apie patyčių situaciją arba šnekėti apibendrintai: „visi tyčiojasi“, „visada“. Tuomet reikėtų užduoti konkrečius klausimus ir išsiaiškinti kur, kaip ir kada vyksta patyčios*“.
  - **Sugalvoti su vaiku „saugumo planą“:** „*Kai žinote daugiau apie patyčių atvejį, galima kartu su vaiku nuspręsti, kaip jis galėtų išvengti patyčių, į ką galėtų kreiptis mokykloje, kaip galėtų reaguoti į skriaudėjus. Arkur galėtų pabūti pertraukos metu. Atminkite, tai tik laikinas kitos dienos saugumo vaikui planas. Situacija turi būti sprendžiama toliau*“.
  - **Pasikalbėti su auklėtoja/-u ar administracija:** „*Susitarti su mokyklos specialistais dėl pokalbio. Pokalbio metu papasakokite jums žinomą informaciją apie patyčias ir kartu sudarykite veiksmų planą, mažinantį patyčias. Gal mokykla jau ėmėsi kokių veiksmų ar net neįtaria apie tai. Jūsų pagalba yra labai svarbi. Galite priminti mokytojams apie konfidencialumo poreikį. Kartu priimti sprendimai ir jų vykdymas duoda geriausius rezultatus*“.

9 skaidrė:

- ❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:

- **Likti ramiam:** „Galima, nekaltinant vaiko, pasakyti, ką jis yra padaręs, įvardinti konkrečių patyčių formą ar formas bei priminti, kad toks elgesys nėra tinkamas ir nebus toleruojamas nei jūsų, nei mokykloje“.
- **Pasikalbėti su vaiku, jo nekaltinant: kaip, kada jis tyčiojasi:** „Jūsų surinkta informacija gali padėti vėliau. Atminkite, kad tik sustabdžius netinkamą vaiko elgesį, galime jam padėti“.
- **Priminti drausminimo sistemą:** „Nuobaudos turėtų būti adekvačios (kuo didesnis prasižengimas, tuo stipresnė nuobauda) bei nemalonios vaikui, pavyzdžiui, neleidimas tam tikrą laiką naudotis kompiuteriu ar draudimas užsiimti kita mėgiama veikla“.
- **Pasikalbėti su ugdymo įstaigos specialistu/-tais:** „Gali būti nelengva kalbėti, jei jūsų vaikas tyčiojasi, vis dėl to atminkite, kad netinkamas elgesys nestabdomas gali tik stiprėti. Dažnai mokyklos darbuotojai gali papasakoti daugiau apie vaiko elgesį. Priimkite tai ir kartu ieškokite išeičių“.
- **Pasinaudoti siūlomomis psichologo ar kitų specialistų pagalbomis:** „Kartais pagalbos pravartu kreiptis ir į kitus specialistus: psichologą, psichoterapeutą, psichiatrą.“

10 skaidrė:

- ❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:
  - **Pasikalbėkite su vaiku apie patyčių situaciją išsamiau:** „Padėkokite vaikui už tai, kad jis papasakojo apie situaciją. Jis pasiūlė teisingai. Paklauskite vaiko, kada, kaip vyksta patyčios. Ši informacija bus naudinga mokyklos specialistams“.
  - **Patarkite savo vaikui, ką jis gali daryti:** „Padrąsinkite vaiko nepalaikyti patyčių, patarkite, kaip jis gali palaikyti vaiką, patiriantį patyčias. Gal jūsų vaikas gali su juo pabendrauti, nebūtinai tiesiogiai, pavyzdžiui, internetu pranešti vaikui, kad nepritaria patyčioms“.
  - **Bendradarbiauti su auklėtoju, kitu mokyklos personalu:** „Jei sužinote, kad vaikas stebi patyčias, pasitarkite su juo ir informuokite apie tai ugdymo įstaigos specialistus. Tai galite padaryti ir anonimiškai. Svarbu netylėti“.

11 skaidrė:

- ❖ Padrąsinkite tėvus reaguoti į patyčias, nes jos neturi jokių teigiamų pasėkmių.
- Susirinkimo pabaigoje pateikite mokinių tėvams informaciją apie galimą pagalbą jūsų mieste, įstaigoje:
- ❖ Mokyklose dirbančio psichologo, socialinio pedagogo (vardas pavardė, kontaktiniai duomenys).
  - ❖ Poliklinikose. Nemokamą psichologinę pagalbą galima rasti, susisiekus su savo rajono poliklinikos Psichikos sveikatos centru (Jūsų rajono įstaigos, kontaktiniai duomenys).
  - ❖ Pedagoginėse psichologinėse tarnybose. Tai įstaigos, teikiančios specialiąją pedagoginę ir psichologinę pagalbą vaikams, tėvams (ar vaikų globėjams, rūpintojams), gyvenantiems savivaldybės teritorijoje ir joje veikiančioms švietimo bei vaikų globos įstaigoms (Jūsų rajono įstaigos, kontaktiniai duomenys).
  - ❖ Kitos Jūsų mieste veikiančios įstaigos.

Daugiau informacijos galite rasti tinklalapyje

<http://bepatyciu.lt/kampanija-be-patyciu/metodine-medziaga/>